

Avdelningen för behörighet och statsbidrag
Hanako Sato
hanako.sato@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens remissvar - Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Finansdepartementets diarienummer: Fi2024/01521.

Socialstyrelsen är remissinstans och ska lämna synpunkter på Utjämningskommittén 2022s förslag i betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

Socialstyrelsen överlämnar härmed myndighetens yttrande.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Zara Warglo. I den slutliga handläggningen har enhetscheferna Stina Isaksson och Johanna Freed deltagit. Utredaren Hanako Sato har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Zara Warglo

Hanako Sato

Avdelningen för behörighet och
statsbidrag
Hanako Sato
hanako.sato@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Finansdepartementets diarienummer: Fi2024/01521

Sammanfattning av yttrandet

Socialstyrelsen lämnar följande synpunkter.

- 1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade. *Socialstyrelsen tillstyrker förslaget.*
- 4.2.4 Fyra undantag föreslås från huvudregeln om generella statsbidrag i styrningen av kommunsektorn. *Socialstyrelsen tillstyrker förslaget.*
- 4.3.2 Kommittén föreslår skärpta beredningsrutiner och utformningskriterier för riktade statsbidrag. *Socialstyrelsen instämmer till stora delar i utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.*
- 4.5 Förslag på riktade statsbidrag att inordna i det generella statsbidraget. Socialstyrelsen lämnar synpunkter på förslaget.
 - Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (inkl. samordningsmedel). *Myndigheten tillstyrker förslaget.*
 - Statsbidrag för rådgivning och annat stöd i LSS. *Myndigheten tillstyrker förslaget.*
 - Statsbidrag för att säkerställa en god vård och omsorg om äldre. *Myndigheten tillstyrker förslaget.*
 - Statsbidrag för utveckling av den prehospitala akutsjukvården av patienter med psykisk ohälsa m.m. *Myndigheten avstyrker förslaget.*

4.3.2 Kommittén föreslår skärpta beredningsrutiner och utformningskriterier för riktade statsbidrag

Socialstyrelsen instämmer till stora delar i utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.

Socialstyrelsen har följande synpunkter på den del av förslaget som handlar om att riktade statsbidrag ska ha breda användningsområden. Vi anser att det är viktigare att de riktade statsbidragen är ändamålsenliga än att bidragen har breda användningsområden. Det finns också risk för att det blir svårare att genomföra kontroll och uppföljning av statsbidrag och att kontrollera dubbelfinansiering om de har breda användningsområden.

Socialstyrelsen instämmer i bedömningen att riktade statsbidrag behöver följas upp, och att man behöver kontrollera att de används i enlighet med syftet. Vi kan konstatera att det är en svår avvägning att utöva kontroll och uppföljning, samtidigt som man behöver ta hänsyn till den administrativa bördan för målgrupperna. Vår bedömning är att det i dagsläget är svårt att kontrollera och följa upp hur bidrag använts om återrapporteringskraven begränsas till uppgifter som redan samlas in på annat sätt.

4.5 Förslag på riktade statsbidrag att inordna i det generella statsbidraget

Socialstyrelsen har följande synpunkter på förslaget om riktade statsbidrag att inordna i det generella statsbidraget. Synpunkterna utgår från de åtta riktade statsbidrag inom utgiftsområde 9 som myndigheten ansvarar för.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om att generalisera följande bidrag:

- Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (inkl. samordningsmedel)
- Statsbidrag för rådgivning och annat stöd i LSS
- Statsbidrag för att säkerställa en god vård och omsorg om äldre.

Socialstyrelsen avstyrker förslaget om att generalisera följande bidrag:

- Statsbidrag för utveckling av den prehospitla akutsjukvården av patienter med psykisk ohälsa m.m.
- Statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Statsbidrag för rådgivning och annat stöd i LSS

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget.

Statsbidrag för att säkerställa en god vård och omsorg om äldre

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget.

Statsbidrag för utveckling av den prehospitala akutsjukvården av patienter med psykisk ohälsa m.m.

Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

Socialstyrelsen anser att det finns ett behov av stimulans inom den prehospitala akutsjukvården. Enligt tidigare rapporter från myndigheten¹ skulle utvecklingen av den prehospitala akutsjukvården inte ha skett utan bidraget. Regionerna har lyft att det är en utmaning att behålla utvecklingsinsatser för den prehospitala akutsjukvården för psykiatriska tillstånd och berörda patientgrupperna. Socialstyrelsen befarar att om det riktade statsbidraget generaliseras så kommer det akuta psykiatriska omhändertagandet försämrats vilket får negativa konsekvenser för patienter med psykisk ohälsa.

Socialstyrelsen bedömer att statsbidraget har bidragit till att stärka den prehospitala akutsjukvården för psykiatriska tillstånd och patienter med psykisk ohälsa eller suicidalitet. Bidraget har även stimulerat samverkan mellan ambulanssjukvården och psykiatriverksamheten.

Statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar

Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

Om det aktuella statsbidraget ska inordnas i det generella statsbidraget för kommunsektorn, så bör regeringen överväga att lagstifta om personligt ombud eller reglera verksamheten på annat sätt, för att säkerställa tillgången till personligt ombud i hela landet.

¹ Februari 2023 redovisade Socialstyrelsen regeringsuppdraget i form av rapporten Sveriges prehospitala akutsjukvård - nulägesbild, bedömning och utvecklingsförslag samt Delredovisning uppföljning och utvärdering av regeringens satsningar på ambulanssjukvården Delrapport avseende 2021 års medel.

Statsbidrag för att förebygga ofrivillig ensamhet bland äldre

Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

Socialstyrelsen anser att det aktuella området just nu är prioriterat av regeringen genom flera pågående satsningar. Därför bör det tidigast inordnas i det generella bidraget när de pågående satsningarna om att motverka ensamhet har avslutats och följts upp.

Socialstyrelsen bedömer att statsbidraget har stimulerat etableringen av hälsosamtal som arbetsmetod. Innan bidraget infördes 2023 var det få kommuner som använde hälsosamtal. Under första bidragsåret etablerade 150 kommuner hälsosamtal med hjälp av bidraget. Socialstyrelsen har även ytterligare uppdrag på området, bland annat ska vi stödja arbetet med hälsosamtal i landets kommuner, samt att uppmuntra till innovativa arbetssätt och nya samarbeten.

Stöd för habiliteringsersättning (daglig verksamhet)

Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

Om det aktuella statsbidraget ska inordnas i det generella statsbidraget för kommunsektorn, så bör regeringen överväga att lagstifta om ersättning eller reglera verksamheten på annat sätt, för att säkerställa att brukare som deltar i daglig ersättning inte drabbas.

Det riktade statsbidraget infördes mot bakgrund av att det finns stora skillnader mellan kommuner både när det gäller om habiliteringsersättning betalas ut och nivån på ersättningen. Statsbidraget har bidragit till att fler kommuner betalar ut ersättning. Bidraget har också bidragit till att minska skillnaderna mellan kommunerna och därigenom öka jämlikheten. Det finns fortfarande stora skillnader mellan kommuner, framförallt när det gäller nivån på ersättningen.